

Vzdělávání a kariéra učitelů v Japonsku

Seminární práce na téma příprava, kariérní růst obsahující také statistický výtažek.

2022

Martin Landa

Úvod

Tato seminární práce má za úkol seznámit čtenáře s japonským školským systémem, a to konkrétně z pohledu učitelů. V práci se čtenář dozví, jak probíhá příprava a vzdělávání uchazečů o učitelskou profesi, a jaké prostředky k dalšímu rozvoji mají již pracující učitelé. Dále budou čtenáři představeny zajímavé výtažky ze statistik [1] zabývajících se různými aspekty učitelské profese v japonsku.

Japonsko autor vybral ze dvou důvodů. Jeden z nich je jeho osobní zájem o zemi a jeho snaha přiblížit ji čtenáři, v kombinaci se zájmem o vzdělávací systémy mimo ČR.

Druhým důvodem je skutečnost, že seminárních prací na podobná témata je větší počet, ovšem naprostá většina z nich se zabývá západním stylem školských systémů. Z důvodu rozmanitosti byla tady mezi západní země zahrnuta i východní země, jelikož rozhodně stojí za zamyšlení se nad východním přístupem ke vzdělávání. Východní země totiž často dosahují vynikajících studijních výsledků [2], přesto se o jejich vzdělávacím systému v našich končinách příliš neví.

Základní přehled školského vzdělávacího systému

V krátkosti představíme rozdělení školského vzdělávacího systému. Ze základu ho můžeme rozdělit na povinnou a nepovinnou školní docházku. Povinná školní docházka se dále dělí na základní školu, kde se docházky účastní děti ve věku 6-11 let, a na nižší střední školu, kam chodí děti věku 12-14 let [3].

Na nižší střední školu navazuje vyšší střední škola, kde se výuky účastní děti ve věku 15-17 let, tato výuka už ovšem nespadá do povinné školní docházky [3]. Vše můžeme vidět v Obr. 1 [3] níže:

Age	Grade	Educational establishments	
6	1	Elementary school (小学校 <i>shōgakkō</i>) Compulsory Education	
7	2		
8	3		
9	4		
10	5		
11	6		
12	1 (7th)	Junior high school/Lower secondary school (中学校 <i>chūgakkō</i>) Compulsory Education	
13	2 (8th)		
14	3 (9th)		
15	1 (10th)	Senior high school/Upper secondary school (高等学校 <i>kōtōgakkō</i> , abbr. 高校 <i>kōkō</i>)	The upper-secondary course of special training school
16	2 (11th)		
17	3 (12th)		

Obr. 1 Základní rozdělení školní docházky

Vzdělávání učitelů

Uchazeči v Japonsku mající zájem o vyučování na konkrétním stupni vzdělávacího systému jsou povinni projít odpovídajícím vysokoškolským programem, který schválí ministerstvo školství. V průběhu studia si vyberou zaměření na určitý předmět (např. matematiku) a tomuto předmětu se během svých studií věnují [4].

Po úspěšném ukončení studia získají certifikaci k vyučování svého zaměření na odpovídající úrovni školského systému [4]. Délka studia se liší právě dle vybraného stupně. Zatímco učitel vyučující na základním stupni musí dosáhnout pouze vzdělání stupně 学士 *Gakushi* (japonský ekvivalent Bc.), po učitelích na vyšších stupních je požadováno vzdělání vyšší úrovně, tzv. 修士 *Shūshi* (japonský ekvivalent Mgr.) [3], [5]. Délka studia stupně 学士 *Gakushi* jsou klasicky 4 roky. Stupeň 修士 *Shūshi* je pak stupněm navazujícím, jeho délka jsou klasicky 2 roky [3]. Zároveň si učitel nižšího stupně nevybírání své zaměření, musí být vzdělán ve všech vyučovaných předmětech na odpovídající úrovni. Součástí přípravy učitelů jsou také povinné praxe [4], [6].

Po ukončení studia je absolventům vystaven certifikát opravňující k výkonu učitelské profese příslušným vládním orgánem [5]. Dále ovšem musí složit dodatečnou zkoušku, kterou vždy organizuje místní úřad vzdělávání. Po jejím úspěšném složení vše zakončuje povinná roční zkušební doba na konkrétní škole, po které se z absolventa oficiálně stává plnohodnotný učitel [4].

Kariérní růst učitelů

Certifikáty

Učitelé mají po svém nástupu do práce další příležitosti ke svému rozvoji. Učitelské certifikáty se totiž dělí do dvou tříd, první a druhé. Učitel může certifikát lepší, první, třídy získat doškolováním. Doškolit se může učitel ve vysokých školách pokud absolvuje odpovídající dodatečné vzdělávání například v oblasti pedagogiky ale i v oblasti svého odborného zaměření [6].

Dále se může doškolit ve vzdělávacích centrech, která mají pravomoc vylepšovat učitelův certifikát. Učitel se také může dovzdělat sám, pak musí prokázat své znalosti a dovednosti specifické univerzitní komisi, která mu může certifikát udělit [5], [6].

Lepší certifikát slouží učiteli jako určitá prestiž, díky níž o něj mohou mít zájem prestižnější školy [5].

Finanční ohodnocení

Průměrný měsíční plat učitele v japonsku je 411 000 ¥ (cca 73 000 CZK) [7]. Tato hodnota je ovšem zavádějící, jelikož v japonském vzdělávacím systému hraje velkou roli doba vykonávání učitelské profese. Začínající učitelé dostávají předepsanou výplatu, která roste každé přibližně 4 roky v zaměstnání až do maxima 20ti let [6]. Zatímco začínající učitel (méně než 2 roky zkušeností) dostává průměrný plat přibližně poloviční průměrnému platu, na hodnotu průměrného platu dosáhne již po osmi letech vyučování. Po dvaceti letech zkušeností je průměrný měsíční plat 590 000 ¥ (cca 105 000 CZK)[7].

Kromě klasické mzdy dostávají všichni učitelé třikrát ročně finanční bonusy, které mají značnou velikost. Jejich průměrná hodnota se pohybuje průměrně kolem pěti násobku měsíčního platu [6]. Oproti ostatním vladním pracovníkům se stejnou úrovní vzdělání, tedy vysokoškolského, mají průměrný měsíční plat mírně vyšší [7].

Statistický výtah zajímavostí

V následujícím oddíle pouze bodově uvádíme statistiky, které by čtenář mohl shledat zajímavými. Statistiky byly převzaty z Education GPS [1].

- 82% učitelů uvádí jako svůj hlavní důvod vybrání své profese možnost ovlivnit vývoj dětí a pomoc společnosti.
- 33% učitelů je starších 50 let.
- 96% učitelů hodnotí svůj vztah se žáky jako “velmi pozitivní”.
- 34% učitelů souhlasí s tvrzením, že jejich profese má prestiž ve společnosti, což je nárůst o 6% za posledních 5 let.
- 0.5% ředitelů uvádí, že v jejich škole dochází k šikaně mezi studenty. Přesto je šikana jedním z největších problémů dnešního japonského školského systému [8].
- 42.2% učitelského sboru ve třech zmíněných stupních vzdělávání tvoří ženy, což je jeden z nejmenších poměrů ve světě.
- 2.2% ředitelů uvádí, že nikdy neabsolvovali kurz či program specifický jejich profesi.
- Průměrný učitel stráví týdně 18 hodin vyučováním a 8.5 hodin přípravou na hodinu.
- 12.6% učitelů zadává “frekventovaně” studentům problémy, které je nutí ke kritickému myšlení.
- Pouze 53.9% učitelů “frekventovaně” studentům uvádí, proč je daná látka užitečná, což je druhý nejmenší výsledek (N=50).
- Pouze 31.3% učitelů nechává studenty trénovat daný problém, dokud mu všichni nerozumí, což je nejmenší z výsledků (N=50).
- Pouze 39.9% učitelů uvádí, že jsou spokojeni ve své práci, pokud zanedbají vliv finančního ohodnocení.

Komentář ke statistickým datům

Uvedené statistiky by mohli čtenáři poskytnou základní obraz na kulturu kolem japonského školského systému. Ten bývá, i přes své velmi dobré výsledky v mezinárodních výzkumech [2], často kritizován pro svůj přístup ke vzdělávání, ve kterém učitel plní hlavně roli předavače informací, které se studenti musí naučit převážně sami. I to je náznakem vidět v uvedených vybraných statistikách.

Závěr

V seminární práci byl představen základní náhled na problematiku přípravy a kariérního postupu učitelů v Japonsku. Učitele opravňují k vyučování certifikáty, které získají po absolvování příslušného univerzitního vzdělávání. Certifikát je možné dodatečným studiem vylepšit. Finanční ohodnocení stoupá s délkou zaměstnání. Oproti ostatním vladním pracovníkům se stejnou úrovní vzdělání mají průměrný měsíční plat mírně vyšší.

Přestože si můžeme z japonského vzdělávacího systému mnoho vzít je dobré mít na paměti, že jak zaměstnanci, tak studenti jsou v tomto systému, přes svoje výborné studijní výsledky, velmi nespokojeni.

Zdroje

- [1]<https://gpseducation.oecd.org/CountryProfile?primaryCountry=JPN&treshold=10&topic=TA>
- [2]https://en.wikipedia.org/wiki/Trends_in_International_Mathematics_and_Science_Study
- [3]https://en.wikipedia.org/wiki/Education_in_Japan
- [4]<http://timssandpirls.bc.edu/timss2015/encyclopedia/countries/japan/teachers-teacher-education-and-professional-development/>
- [5]https://www.usjp.org/jpeducation_en/jpEdTeachers_en.html
- [6]<https://education.stateuniversity.com/pages/744/Japan-TEACHING-PROFESSION.html>
- [7]<http://www.salaryexplorer.com/salary-survey.php?loc=107&loctype=1&job=123&jobtype=3>
- [8] https://en.wikipedia.org/wiki/Education_in_Japan#Criticisms